

“... Adli kontrol; 5271 sayılı CMK'nın Koruma Tedbirleri başlıklı Dördüncü Kısımın Adli Kontrol başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan 109 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Adli kontrol kararlarının koruma tedbiri olduğu noktasında kanun sistematigi ve hukuk doktrini gözetildiğinde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

5271 sayılı CMK'nın Adli kontrol kararının kaldırılmasına başlıklı 111. maddesinin 2. fıkrasının “Adli kontrole ilişkin kararlara itiraz edilebilir.” şeklindedir. Madde başlığı Adli kontrol kararının kaldırılması başlığını taşıyorsa hem adli kontrolün kaldırılması hem de devamı kararları için itiraz yolu açıktır. Nitekim 5271 sayılı CMK'nın 111/1. fıkrası istemi üzerine adli kontrolün kaldırılmasına karar verilebileceği bildirmekte olup adli kontrolün devamına karar verilmesi de her zaman mümkündür.

5271 sayılı CMK'nın Kararların açıklanması ve tebliği başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrası “Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç, aleyhine kanun yoluna başvurabilecek hakim veya mahkeme kararları (...) (1) hazır bulunmayan ilgisine tebliğ olunur.” şeklindedir. Ceza yargılamasının asıl sùjeleri (tarafı) sanık ve müşteki (katılan) olduğuna göre buradaki “ilgili”den kastedilenin sanık veya müşteki (katılan) olduğu kuşkusuzdur. Kanun bu maddesi ile aleyhine kanun yoluna başvurabilecek bir kararın yoklukta verilmesi durumunda ilgisine tebliğ edilmesini zorunlu kılmış iken koruma tedbirlerine ilişkin hakim ve mahkeme kararları bu zorunluluktan muaf tutmuştur. Bu kapsamda diğer koruma tedbirlerinde olduğu gibi adli kontrol kararının kaldırılması veya devamı yönündeki kararların sanık veya müştekiye (katılma) tebliği gerekmemektedir.

5271 sayılı CMK'nın 35/2. maddesinde yer alan “aleyhine kanun yoluna başvurabilecek hakim veya mahkeme kararları” şeklindeki ibare ile bahsi geçen tebliğin kanun yoluna başvuru amacına hizmet ettiği açıktır. Yani adli kontrol tedbirinin (veya genel anlamda koruma tedbirinin) devamına karar verilmesi halinde sanığın itiraz için hukuki yararı bulunmaktadır. Adli kontrol tedbirinin kaldırılmasına ilişkin karar yönünden ise müştekinin (katılanın) itirazı söz konusu olabilecektir (Taraşımızca kovuşturma aşamasında işin esasını çözmeye yetkili mahkemenin adli kontrolün kaldırılmasına ilişkin kararının CMK 111/2. maddenin aksine itiraza tabi tutulmaması gerektiği değerlendirilmektedir.) Bu kapsamda yürürlükteki yasal düzenlemede gözetildiğinde adli kontrol kararının kaldırılması durumunda müştekinin (katılanın) bu karardan haberdar olup karara karşı kanun yoluna başvurma imkanının tanınması gerekir. Anayasanın hak arama hürriyeti başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” şeklindedir. Adli kontrol kararının kaldırılmasına dair karardan müştekinin (katılanın) haberdar olup karara karşı kanun yoluna başvurma imkanının tanınmaması (bildirimde bulunulmayarak kanun yoluna başvuru hakkının kısıtlanması) Anayasanın 36/1. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetine aykırılık teşkil edecektir.

Anayasanın dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı başlıklı 74. maddesinde “Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle ve kamu ile ilgili dilek ve şikayetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu gecikmeksizin, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir. Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.” şeklinde düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda yargılama sırasında sanığın kendi hakkında verilmiş karar hakkında Anayasaya göre bilgi edinme hakkına sahip olduğunun kabulü gerekir. Bilgi edinme hakkı hem

bizzat sanığın dilekçeyle yaptığı başvuru sonucunu kapsadığı gibi (anılan maddenin 2. fıkrası) sanık talebi dışındaki adli kontrole ilişkin kararları da kapsayacaktır. Nitekim Anayasanın 74. maddenin 4. fıkrasının “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.” şeklindeki hükmü bu kabulü gerektirir. Bu nedenle 5271 sayılı CMK’nın kararların açıklanması ve tebliği başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrasının “Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç” ibaresi Anayasanın 74. maddesine de aykırıdır.

Koruma tedbirine ilişkin kararın tebliğ edilmemesinin önemli bir sonucu da sanığın hakkındaki adli kontrol tedbirinin kaldırıldığından haberdar olmaması durumudur. Sanığın adli kontrol tedbirinin sona erdiğinden haberdar olmaması Anayasada yer alan bir takım hak ve özgürlükleri (seyahat özgürlüğü, kişi hürriyeti vs.) kullanılmasına engel olabilecektir. Bu kapsamda yurtdışına çıkış yasağı kaldırılan sanığın bu karardan haberdar olmaması sanığın seyahat özgürlüğünü kullanmasını engelleyecek veya geciktirecektir. Bu durum (bilgi edinme hakkı da kısıtlanan) sanık için hukuki belirsizlik oluşturacak sanığın hukuki güvenliği zedelenecektir. Bu durum Anayasanın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

SONUÇ : Yukarıda arz edilen gerekçeler ve inceleme sırasında re’sen nazara alınacak diğer nedenler nazara alınarak, Mahkememizin 2021/24 esas sayılı dava dosyasında uygulanma ihtimali bulunan ancak 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2., 36. ve 74. madde hükümlerine açıkça aykırı hükümler içeren 5271 sayılı CMK’nın kararların açıklanması ve tebliği başlıklı 35. maddesinin 2. fıkrası “Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç aleyhine kanun yoluna başvurabilecek hakim veya mahkeme kararları, (...) (1) hazır bulunamayan ilgilisine tebliğ olunur.” şeklindeki hükmünün “Koruma tedbirlerine ilişkin olanlar hariç” kısmının İPTALİNE KARAR VERİLMESİ talep olunur.”